

7 клас

НАПИСАННЯ ПРИСЛІВНИКІВ разом, окремо і з дефісом

Стрембицька Л.А.

Разом пишуться складні прислівники, якщо утворені:		Приклади
сполученням прийменника з різними частинами мови:	з прислівником	<i>віднині, дотепер, забагато, надалі, навічно, отак, назавжди, наавтра</i> (те саме, що «завтра»), <i>наскрізь, негаразд, невтямки, отам, підтюпцем, позаторік, потроху, утричі</i> ; <i>Але: на коли, на потім, на завтра</i> (у значенні «на завтрашній день»), <i>до завтра, на відмінно</i>
	з іменником, □ що вже не вживається: □ що вживається і зараз	□ <i>безперестанку, взимку, дощенту, восени, навпростець, навколішках, невтямки, спересердя, упереміш, уцертъ</i> ; □ <i>безвісти, вбік, вголос, взнаки, відразу, вплач, доволі, заочі, наверх, навиліт, донизу, назустріч, нараз, насилу, опівдні, повік, урешті</i>
	з коротким прикметником	<i>вкрай, допізна, заново, зліва, зрідка, востаннє, напевне, нарівні, нарізно, нашвидку, помалу, потихеньку, сповна</i>
	з числівником	<i>втриє, вперше, вдруге, надвоє, натриє, удвох, учотирьох, водно, заодно, поодиночі, спершу</i>
	із займенником	<i>внічию, втім, навіщо, нащо, передусім, почім, почому</i> . <i>Але: до чого, за віщо, за що та ін.</i>

Разом пишуться складні прислівники, якщо утворені:	Приклади
сполученням кількох прийменників з різними частинами мови:	<i>вдосвіта, впродовж, завбільшки, завчасу, знадвору, навздогін, навсидьки, навмисне, наосліп, наперед, наприкінці, наврод, навскіс, навстіж, попідтинню</i>
сполученням кількох основ (із прийменником чи без нього)	<i>босоніж, ліворуч, натщесерце, мимоволі, мимохіть, мимохідь, насамперед, нашвидкуруч, обабіч, очевидно, повсякчас, привселюдно, тимчасово, чимдуж, стократ; Але: у сто крат, все одно, все рівно</i>
сполученням часток аби-, ані-, де-, чи-, що-, як- з різними частинами мови	<i>абикуди, абиак, анітрохи, дедалі, деінде, чимало, щовечора, щомога, щонайдовше, щонайкраще, щоправда, щораз, якомога, якраз. Але: дарма що, поки що, тільки що, хіба що, чи що</i>

Пишемо з дефісом

утворені від прикметників і займенників за допомогою префікса по- і суфіксів –ому (-ему, -єму), -и

по-братньому, по-нашому, по-своєму, по-товариськи

утворені від порядкових числівників за допомогою префікса по- і суфікса –е (-є)

по-перше, по-друге, по-третє

з частками казна-, хтозна-, будь-, -небудь, то-, -от, -таки

будь-де, десь-то, як-небудь, хтозна-як, казна-коли, тоді-от

утворені складанням однакових чи близьких за змістом слів (без службових слів або з ними)

далеко-далеко, мало-помалу, будь-що-будь

Моделювання синтаксичних одиниць.

– Утворіть словосполучення «дієслово + прислівник з префіксом по-». Поясніть правопис прислівників.

Співати (італійський), пояснити (батьківський), написано (дитячий), попросити (добрий), одягнутися (модний), визнати (чесний), прибрати (хазяйський), думати (свій), захищати (геройський).

Творче конструювання

– Від прикметників утворіть за зразком прислівники префіксально-суфіксальним способом. Сформулюйте правило написання прислівників через дефіс.

Зразок: дідівський — по-дідівському, по-дідівськи.

Іспанський, материнський, богатирський, братський, командирський, європейський, дитячий, мисливський, панібратський, свійський, український.

Дослідження-зіставлення

- Спишіть, розкриваючи дужки. Порівняйте написання співзвучних слів. Зробіть висновок про правопис прислівників із префіксом **по-** й однозвучних прикметників і числівників з прийменником **по**.

1) Підписати зошит (по)шкільному. – (По)шкільному подвір'ї розбіглися школярі. 2) Мисливець ішов (по)лисячому сліду. – Він дивився на їжу (по)лисячому. 3) Пташки защебетали вже (по)весняному. – (По)весняному небі пролетіли перші ластівки. 4) Заняття тривають (по)перше червня. – (По)перше, потрібно зустрітися з товаришем. 5) Рушник вишитий (по)українському. – Дарувати (по)українському звичаю. 6) Рапорт віддавали (по)військовому. – Кожному герою дали (по)військовому званню.

Розподілити прислівники, що пишуться через дефіс, за колонками таблиці, відповідно до правил правопису

Префікс по- і суфікси -ому (-ему), -и, -е	Префікси будь-, казна- , хтозна-	Суфікси -небудь, -таки, -то, -от	Складання чи однакових чи близьких за змістом слів

По/сусідськи, по/вашому, десь/то, будь/де, повік-віки, далеко/далеко, по/восьме, казна/звідки, по/давньому, ледве/ледве, так/то, казна/куди, як/небудь, по/доброму, тихо/мирно, навіщо/таки, мало/помалу, по/інакшому, по/козацьки, хтозна/скільки, звідки/таки, хтозна/як, по/своєму.

Лінгвістична гра «Добери синонім»

- *До поданих сполучень слів доберіть з довідки прислівники-синоніми. Поясніть, яким способом утворені ці прислівники.*

На босу ногу, ненароком, по дорозі, завжди, з власної волі, справа, похапки, зліва, навзнаки, заразом, проти волі, дедалі.

Довідка: мимохіть, водночас, босоніж, нашвидкуруч, повсякчас, чимраз, мимохідь, праворуч, самохіть, горілиць, силоміць, ліворуч.

Логічний диктант

- До сталих виразів доберіть й запишіть прислівники-відповідники, знімаючи ризик.

На всі застави, скільки є сили, де припало, на живу нитку, жодним способом, з бігом часу, страшне діло скільки, правду кажучи, жодною мірою.

Довірка: аби/як, що/духу, де/далі, чи/мало, аби/де, що/сили, ані/трохи, що/правда, ані/як.

Кросвордний диктант

- Розв'яжіть кросворд
<https://learningapps.org/24278887>

Домашнє завдання

1. Увести подані слова в самостійно складені речення.
Пояснити їх правопис.

По-вашому — по вашому; по-восьме — по восьме; по-домашньому — по домашньому.

2. Переглянути навчальне відео.

<https://youtu.be/3YOCZ2BzIdA>

<https://youtu.be/EljPlJjJH4Q>

Завдання з ключем

- Виберіть ті прислівники, що треба писати разом. Запишіть їх.

У/цілому, без/відома, у/стократ, на/вскіс, до/побачення, на/щастя, поза/торік, до/загину, за/одно, до/речі, у/плав, десь/інде, тим/часово, на/самоті, уві/сні, над/вечір, у/четверо, по/четверо, на/сам/перед, за/темна, на/відмінно, по/суті.

Ключ. З останніх букв виписаних слів прочитаєте прізвище українського письменника й філософа.

Мовознавчий експеримент

- - *Замініть подані словосполучення прислівниками з довідки, які пишемо з дефісом. Запам'ятайте написання їх.*
- Грати на всі гроші, на підставі закону, сам на сам, у якомусь іншому місці, нечасто, незалежно від чийогось бажання, зовсім, за всяких умов, в окремих місцях.
- **Довідка:** десь-інде, хіть-не-хіть, будь-що-будь, ва-банк, вряди-годи, тет-а-тет, де-не-де, геть-чисто, де-юре.

Завдання з ключем

- Між прийменником та іменником можна поставити означення, а між префіксом і коренем у прислівнику цього зробити не можна. Випишіть лише словосполучення з відіменниковими прислівниками, які пишуться разом.

Подарував на/пам'ять, умилася в/ранці, у/купі листя, передрукувала на/швидку/руч, зайшли до/хати, уживати на/тщесерце, у/слід ішов, звернули в/бік, зустрілися на/вулиці, подалися на/впростоць, зібралися на/зустріч з друзями, в'їхав на/останку, біг з/гори, зметували на/решті, зупинився на/перехресті, з/боку стояв, оформити без/відома, на/дворі стемніло, оживає по/волі, жили по/сусідству, на/зустріч здійнявся вітер, зник без/вісти, у/нічию зіграли, повернувся перед/вечором, тягнула на/силу, у/ногу з життям, змерзла над/вечір, прийшов на/світанку.

Ключ. З других літер перших слів виписаних словосполучень складеться закінчення вислову Шан Цзюнь Шу: «Немає більшого нещастя, ніж не знати ...».

Дослідження-класифікація

- Розподіліть прислівники, утворені сполученням:

*а) прийменника з прислівником; б) прийменника з іменником;
в) прийменника з прикметником; г) прийменника з
числівником; ґ) прийменника з займенником. Поясніть
написання прислівників.*

На/приклад, у/день, на/багато, в/нічию, в/третє, в/голос,
с/проста, на/справді, по/одинці, на/вічно, до/тепер, до/пізна,
по/всюди, з/ліва, перед/усім, на/віки, за/одно, по/декуди,
з/гарячу, за/видна, з/рідка, по/маленьку, по/ночі, в/поперек,
в/тім, на/швидку, з/висока, зі/споду, поза/вчора, до/верху,
на/четверо, на/віщо.

Мовознавча гра «Перший мільйон»

- <https://learningapps.org/23658782>

Домашнє завдання

- Переглянути відео
<https://youtu.be/EIjPIJjJH4Qï>
- Скласти словниковий диктант (24 слова) з прислівників, які потрібно писати разом, з дефісом та окремо.

